

Visserijdokumentatie

Wij hadden onlangs de gelegenheid een werk in te zien dat van groot belang is voor al wie een of ander aspect van de **Belgische Zeevisserij** wil doorgronden.

De heer Omer Vilain, stadsbibliothecaris heeft het waagstuk aangedurfd een proeve van bibliographie op te stellen, waarin niet minder dan 1650 bronnen vermeld zijn, en waar gegevens kunnen geput worden die de Belgische zeevisserij betreffen.

Zijn bedoeling — zo verklaart hij in zijn voorwoord — was tweemaal, enerzijds diegenen behulpzaam zijn

die hun kennis van onze zeevisserij wensen te verruimen, anderzijds uiting geven aan een innige drang, namelijk zijn genegenheid en bewondering voor de eenvoudige zwoegende visser, aan wie hij zijn werk opdraagt.

Omer Vilain heeft werkelijk geen moeite ontzien om al de bronnen op te sporen waar een of ander te vinden is dat enig licht kan werpen op de geschiedenis, de techniek, de opleiding, de sociale betekenis, het economisch belang, de wetenschappelijke navorsingen van de zo ingewikkelde zeevisserij.

Het was echt baanbrekerswerk dat hij te verrichten had, want een bibliographie van de Belgische Zeevisserij, hoe beperkt ook, werd voorheen nog door niemand in het licht gegeven, en hij kon er zich rekenenschap van geven dat hij voor een oerwoud stond.

Hoe een selectie gedaan tussen die wanordelijke berg van min of meer belangrijke studies, verhalen, verslagen, dagblad- en tijdschrift-artikels? Hij heeft niets laten links liggen en heeft maar alles in zijn verzameling opgenomen, op gevaar af, onbelangrijke bijdragen te vermelden.

Hij bekent trouwens ootmoedig dat, om een oordeelkundige schifting te kunnen doen, men zou moe-

ten specialist zijn in alles: technicus, bioloog, historicus, socioloog, enz., enz., wat natuurlijk van niemand kan verwacht worden.

Nieuwsbladen heeft hij vanzelfsprekend uit de verzameling gesloten, met uitzondering nochtans van Het Visserijblad, dat gedurende enige jaren als Nieuwsblad en vakblad is verschenen, in afwachting dat het Visserijblad een zuiver vakblad zou worden, onafhankelijk van het Nieuwsblad van de Kust.

Een opsporingswerk van die aard noemt men gewoonlijk een « travail de bénédictin » maar die geleerde paters voltrokken meestal hun werk in hun cel of in de boekerij van een wel voorzien klooster, terwijl de heer Vilain, om zijn 1650 titels bijeen te brengen, is moeten gaan snuffelen in alle voorname Staats- en Stadsbibliotheken en instellingen, waar zijn moeite niet altijd beloond werd.

In het Ministerie van Economische Zaken en Energie kon hij een rijke dokumentatie ontdekken, terwijl hij in het Natuurhistorisch Museum te Brussel van een kale reis terugkwam.

Bij Zeewezen en Landbouw was de dokumentatie tamelijk versnipperd, daar de Zeevisserij herhaaldelijk als een tennisbal van het ene naar het andere departement gegooid werd.

Thans is het gelukkiglijk veranderd, maar de zeevisserij was vroeger niet altijd welkom bij Landbouw. Heeft een Minister van dat departement niet eens ronduit verklaard: « Je suis trop pomme de terre pour m'intéresser au poisson! » De zinspeling moge kluchtig zijn, maar de visserij was er niet mede geholpen.

Eenmaal de 1650 titels opgeschreven stond de verzamelaar voor een andere moeilijkheid. Hoe al die dokumentatie ingedeeld? Volgens jaartal, er waren er die bijna duizend jaar oud waren, volgens geografische ligging: de visserij strekt zich uit tot aan Nova-Zembla « Hier heeft de wintersoort zijn zetel opgeslagen... enz », volgens vissoort: de haring bvb vindt men over gans de wereld, verzamelt zich per seizoen, vereist speciale netten, drijvende, slepende of zwevende, verschalkt de wetenschapsmensen door haar grillige verplaatsingen, wordt door onze volkeren gezocht, door gene misprezen, kan op tal van manieren worden voorbereid, draagt zijn geboortekente in ruggegraat en oorringen!

Over elk dezer opzichten zijn boekdelen verschenen, zonder te gewagen van de geschiedkundige feiten die betrekking hebben op dat eenvoudig visje: bloedige twisten ontstonden onder de haringvisserij onder kusthavens, keizerlijke plakaten regelden de haringvisserij, internationale verwickelingen deden zich voor betreffende de haringvisserij onder de Engelse wal, het uitvinden van het haringkaken wordt nog steeds omstreden, enz., enz.

Al die onderwerpen onder één hoofd ding groeperen, zou verwarring stichten, aanpassing en verwijzingen waren noodzakelijk wat zeker heel wat aarzeling en hoofdbrekens meegebracht heeft.

Onze stadsbibliothecaris besluit zijn werk, dat niet min dan 233 pagina's beslaat, met de opmerking dat

De invoer van visserijprodukten in september 1963

Het sekretariaat van de Bedrijfsraad voor de Visserij deelt mede:

Gedurende de maand september 1963 werden 13.998 Ton visserijprodukten voor een waarde van 184,5 miljoen F ingevoerd. Vergelijken met dezelfde maand van het vorig jaar daalde de ingevoerde hoeveelheid met 317 Ton maar de waarde steeg met 9,8 miljoen F. Dit werd veroorzaakt door de kleinere invoer van bewerkte bodemvis en vismeel en de grotere aankopen van viskonserven.

DE INVOER VOLGENS LAND VAN OORSPRONG

A. Uit de E.E.G.-landen

De landen van de E.E.G. leverden 7.719 Ton of 69,1 miljoen F, hetzij 55 % van de totale ingevoerde hoeveelheid en 37 % van de totale invoerwaarde.

Uit Nederland kwam 7.398 Ton of 60.202.000 F waarvan 1.183 Ton verse haring, 47 Ton verse makreel, 405 Ton verse en 15 Ton bevroren bodemvis, 732 Ton gezouten en 31 Ton gerookte haring, 13 Ton kreeften, 82 Ton ongepelde en 120 Ton

gepelde garnalen, 4.412 Ton mosselen, 221 Ton konserven, 50 Ton zoetwatervis en 16 Ton vismeel.

West-Duitsland leverde 252 Ton of 6.189.000 F (152 Ton verse en bevroren bodemvis, 17 Ton bewerkte bodemvis, 3 Ton ongepelde en 5 Ton gepelde garnalen, en 46 Ton konserven), Frankrijk 67 Ton of 2.632.000 F (24 Ton verse makreel, 13 Ton oesters, 13 Ton konserven en 11 Ton zoetwatervis) en Italië 1 Ton of 104.000 F (konserven).

B. Uit de E.V.A.-landen

De invoer uit de E.V.A.-landen bedroeg 1.314 Ton of 41 miljoen F, hetzij 9 % van de hoeveelheid en 22 % van de waarde.

Uit Denemarken kwam voor 15.505.000 F (13 Ton verse pelagische vis, 155 Ton verse en bevroren bodemvis, 3 Ton konserven, 181 Ton zoetwatervis en 210 Ton vismeel), uit Portugal 8.874.000 F (294 Ton konserven), uit het Verenigd Koninkrijk 8.844.000 F (127 Ton verse en bevroren bodemvis, 5 Ton bewerkte vis, 20 Ton kreeften en 15 Ton zoetwatervis) en uit Noorwegen 7.701.000 F (69 Ton verse, 17

Ton bevroren en 50 Ton bewerkte bodemvis, 67 Ton konserven en 70 Ton vismeel).

C. Uit de andere landen.

De overige landen leverden 4.967 Ton of 75,2 miljoen F, hetzij 36 % van de totale ingevoerde hoeveelheid en 41 % van de totale waarde.

De aankopen in Japan bedroegen 31.423.000 F (738 Ton konserven, 6 Ton gepelde garnalen en 3 Ton zoetwatervis) en in Peru 15.334.000 F (41 Ton konserven en 2.229 Ton vismeel).

Chili leverde voor 5.209.000 F (819 T vismeel), Canada 5.884.000 F (128 Ton konserven en 2 Ton zoetwatervis), de Republiek van Zuid-Afrika 3.340.000 F (196 Ton konserven), Polen 3.023.000 F (523 Ton verse haring en 10 Ton verse makreel), de U.S.S.R. 2.774.000 F (33 Ton konserven), Marokko 2.136.000 F (100 Ton konserven), Joegoslavië 2.133.000 F (69 Ton konserven), Spanje 1.477.000 F (37 Ton konserven), de V.S.A. 1.041.000 F (6 Ton konserven, 3 Ton bewerkte bodemvis en 3 Ton zoetwatervis) en Cuba 446.000 F (3 Ton kreeften).

Soorten	September 1962		September 1963	
	Hoeveelheid (kg)	Waarde (F)	Hoeveelheid (kg)	Waarde (F)
1. Verse vis	1.829.530	38.285.594	3.046.864	48.576.978
Zoetwatervis	246.108	12.192.977	273.920	13.789.256
Haring	681.527	5.878.548	1.727.243	8.227.427
Sprat	5.280	25.344	11.980	107.513
Makreel	175.086	1.197.061	87.625	775.804
Overige (bodemvis)	721.529	18.991.664	946.096	25.676.978
2. Gezouten, gedroogde of gerookte vis	1.647.536	21.290.381	863.544	10.920.885
Gezouten haring	891.229	10.630.148	736.949	6.641.931
Gerookte haring	33.259	541.113	34.685	520.163
Sprat	184	3.230	381	17.750
Makreel	192	1.766	—	—
Overige	722.672	10.114.124	91.529	3.741.041
3. Schaal- en weekdieren	4.308.828	32.398.439	4.741.266	34.577.552
Ongepelde garnalen	53.154	1.546.657	85.593	1.822.378
Gepelde garnalen	87.787	9.564.520	134.243	11.966.511
Mosselen	3.989.772	11.957.327	4.418.589	13.475.722
Overige	178.115	9.329.935	102.841	7.312.941
4. Viskonserven	1.270.229	40.555.445	1.802.318	59.223.704
5. Konserven van schaal- en weekdieren	192.214	9.615.766	198.649	9.874.089
6. Vismeel	5.067.600	32.586.000	3.345.500	21.416.000
Algemeen totaal	14.315.937	174.731.625	13.998.141	184.589.208

totnogtoe slechts één volledig standaardwerk over zijn zeevisserij geschreven werd, nl. het « Enquête sur la pêche Maritime Belge » door K. De Zuttere en R. Vermaut, hetwelk de toestanden beschrijft van over een halve eeuw en dus als verouderd dient aanzien te worden.

Niet alleen een standaardwerk over de huidige toestand ontbreekt er volgens hem, maar eveneens een tal kleinere werken, die zouden handelen over een bijzonder aspect van de zeevisserij, bvb. een geschiedenis over de oesterteelt, over de opkomst van de stoom- en motorvaartuigen bij de zeevisserij, het gevaar van de zeevisserij in vergelijking met andere beroepen, een biologische studie over de krab als menselijk voedsel, de geschiedenis van de vishandel in België en zo meer.

Hij is van oordeel dat er nog heel wat op dat gebied kan gepresteerd worden en denkt dat er nog veel kan verwacht worden daar het merendeel der thans verzamelde publicaties uit deze eeuw dateren.

Het weze ons toegelaten hier enkele ondervoorwerpen op te geven die stof zouden kunnen leveren voor interessante verhandelingen.

Betekenis en merkwaardige verspreiding van **IJde** in Coxyde, Lombardsyde, Walraversyde, Nieuwe IJde, Ter IJde en van **Muide** in Diksmuide, Arnemuide, IJmuiden.

De zeevaart en visserij betrekkingen die wellicht bestaan hebben tussen de plaatsen in het Zuid-Oosten van Engeland, nl, **Sandwich**,

Greenwich, **Woolwich**, **Harwich**, **Ipswich** en sommige plaatsen in Zeeuw Vlaanderen **Harderwijk**, **Rijswijk**, **Vreeswijk**.

Hoe werd Oostende van vis voorzien gedurende het driejarig beleg?

Bijzonderheden over het schoolgaan van onze visserij op het einde van de 19e eeuw, toen onze vissersboten omvormd werden in landingschepen om Engeland te overrompelen, waarin Napoleon evenmin gelukte als Hitler.

De lotgevallen van de twee Spaanse pareja-vissersboten onder Belgische vlag die rekordvangsten binnenbrachten te Milfordhaven en te Zeebrugge en aan boord van dewelke een opstand uitbrak tussen Frankisten en anti-Frankisten.

De gelijktijdige interpellaties in Kamer en Senaat tijdens de doodstrijd van de Boekhouder mosselkweek in de Braakman.

Wij willen tenslotte verwijzen naar een verzameling van meer dan honderd dokumenten betreffende zeevaart en visserij, die wij in maart 1956 met volledige nomenclatuur aan onze stedelijke boekerij overgemaakt hebben, en waarvoor wij vanwege de toenmalige burgemeester een hartelijk dankwoord mochten ontvangen, per brief van 13 maart 1956, stadsboekerij Giften 31B 21/60 A.D.

Het lijkt wel alsof de heer Vilain in zijn ijver om de wijd verspreide visserijdokumentatie op te sporen, sommige bronnen die bij de hand lagen, voorbij gekeken heeft... ten ware ?

VERITAS

periode die tegen die tijd op zijn rug ligt.

ONGUNSTIGE MEIMAAND

In de maand april komt geen enkele betaalde feestdag voor, die maand zijn onze reders wat dat betreft op hun gemak. Ze mogen evenwel niet uit het oog verliezen dat de **feestdag van 1 mei** dit jaar **op een vrijdag** valt. Slechter kan het niet want het is ideaal voor een verlengd week-end. Veel vraag zal er dus niet zijn in die laatste week van april. De meimaand is trouwens evenals de meeste andere jaren de maand van de feestdagen. Na 1 mei krijgen we een week later reeds de feestdag van O.L.H. Hemelvaart, op 7 mei, een donderdag. Ook niet bijster geslaagd en zeker ook een week waar er weinig vis zal gegeten worden. De schepen kunnen echter niet in zee blijven en tegen die tijd zullen er misschien reeds vaartuigen aan de jaarlijkse oplig zijn begonnen. Het is overigens ook moeilijk om gelijk wat te voorspellen in de visserij. Te veel factoren spelen een rol bij het bepalen van de prijzen in de vismijn. Goed weer op de visserijen vraagt in het buitenland, invoer uit het buitenland enz. Na 1 en 7 mei zijn onze reders trouwens nog niet aan het einde van hun zorgen in die maand want ook Pinksteren valt in de vijfde maand van 1964. Op 17 mei, waardoor er op 18 mei waarschijnlijk weer geen verkoop zal zijn, 2e Sinksendag. Twee dagen dus om aan te voeren. Het is trouwens in die periode al beter dat er op de maandag niet wordt gewerkt, want er is gewoonlijk niet veel belangstelling op die maandagmarkten. Ook in deze week zijn enkele schepen op de zaterdagmarkt zeer welgekomen.

RUSTIGE JUNIMAAND

Hebben onze reders in mei heel wat last gehad met feestdagen dan worden ze in de junimaand gerustgesteld. In die zin dan dat er geen enkele feestdag in die maand voorkomt maar dat de laatste week van juni ook al niet bijzonder gunstig meer is omdat dan reeds verschillende internaten hun deuren gaan sluiten voor het groot verlot. In feite begint het seizoen reeds op zaterdag 27 juni. De junimaand is over het algemeen een maand van sterk verminderde aanvoer wegens het opliggen van talrijke schepen. De zaterdagmarkt is tegen die tijd een welkome verlichting van de maandagmarkt.

De maand juli wordt hopelijk ingezet met veel goed weer dat zal ten goede komen aan de kreeftenprijzen. De **Nationale Feestdag** wordt dit jaar gevierd **op een dinsdag**. Een niet bijzonder geslaagde dag, al kon het slechter. Misschien wel een goede verkoopdag op maandag voor kreeftjes, tong en platvis. Minder goed waarschijnlijk voor industrievis. Woensdag zal hier waarschijnlijk de beste verkoopdag zijn.

De maand augustus brengt ons ook een feestdag. De 15e augustus, feest van O.L. Vrouw Hemelvaart, komt wel op een gunstige dag voor de visserij. Zaterdag is inderdaad zeer goed in die zin dat de vrijdag er niet door beïnvloed wordt. Op die vrijdag voor de feestdag zal er

trouwens een verkoop worden ingericht.

Met de heropening der scholen op 1 september zal de vraag naar vis waarschijnlijk terug gaan stijgen. Geen enkele feestdag in die periode en wel een goede maand voor de visserij in het vooruitzicht. Ook in oktober is er van feestdagen niet te vrezen voor onze reders. De voornaamste verkoopdag is tegen die tijd terug de maandag geworden. De novembermaand wordt ingezet met een feestdag, deze van Allerheiligen, welke dit jaar nog eens op een zondag valt. Waarschijnlijk geen verkoop dus op de maandag en een overvloedige aanvoer op de twee volgende dagen. De vraag zal er echter niet erg door beïnvloed worden al kan het zijn belang hebben op dinsdag 3 november de verkoop te laten beginnen om 6 uur. De proef die in 1963 met deze vervroegde verkoop werd genomen heeft trouwens voldoende gegeven. De volgende feestdag in november komt op woensdag 11 november. Veel schepen op de maandagmarkt waarschijnlijk omdat de handel er belang bij heeft zo vroeg mogelijk zijn vis in het pakhuis te hebben. Dat zullen de meeste reders wel inzien waardoor op maandag 9 november opnieuw een zeer ruime aanvoer mag verwacht worden. Voor november kan dit volstaan.

GOED EN SLECHT IN DECEMBER

De laatste maand van 1964 zal ons waarschijnlijk goede en slechte weken geven. In elk geval is er weinig te verwachten voor de Kerstweek en de laatste week van het jaar. Kerstmis komt op een vrijdag en dit is wel een slechte dag voor een feestdag. De visdag wordt in die week vervangen door de woensdag. Op woensdag 23 december mag inderdaad geen vlees worden gegeten zodat het misschien niet zo heel slecht zal uitvallen. De laatste week van het jaar zal daarvan slechter zijn want daar is geen vangdag voorzien voor vrijdag 1 januari 1965. Laten we echter niet al te veel op de tijd vooruitlopen, 1964 is immers nog maar juist begonnen en wie weet welke verrassingen houdt dit jaar niet in, goede zowel als slechte waarschijnlijk. Ondertussen moeten we nog aanstippen dat de tweede week van december nog een goede week kan zijn aangezien er in die week twee visdagen voorkomen, namelijk 7 en 11 december, de maandag en de vrijdag. Al vinden we de maandag wel wat slecht gekozen als vleesdervingsdag, dit dan steeds in het raam van onze visserij. Verse vis is op de maandag immers moeilijk te kopen in de winkels, vooral in het binnenland. Het zal dus wel voor velen een eierdag in plaats van een visdag worden.

Daarmee is 1964 op papier al weer voorbij. Gelukkig maar dat alles niet zo rap gaat. We hopen alleen maar dat onze reders van al die feestdagen niet te veel financiële schade zullen ondervinden, iets waaraan ze gedeeltelijk kunnen meewerken door zoveel mogelijk rekening te houden met de hiervoor opgegeven data.

Data om rekening mee te houden in 1964

Alhoewel we nog de smaak van de feestmaaltijden in de mond hebben en we de bijzonderste feestdagen van het jaar nog maar pas achter de rug hebben heeft het toch zijn belang nu reeds aan de komende feestdagen voor 1964 te denken.

Niet zozeer dan om ons voor te bereiden op uitstapjes of bijzondere gebeurtenissen maar veeleer om er de reizen van de schepen naar te regelen. Het is immers van belang dat er in weken waarin een feestdag voorkomt, niet te veel vis wordt aangevoerd. Het kan misschien geregeld worden dat enkele schepen voor die weken uitvallen door de week voordien te verkopen na een korte reis, ofwel een week later te komen markten na een lange reis. Dit laatste is minder aan te raden maar niet altijd te vermijden. Voor de schepen met Zeebrugge als thuishaven gaat het trouwens nu al gauw beginnen, die mensen hebben inderdaad reeds de aanstaande karnavalfeesten op het oog. Voor die week zullen er te Oostende voorzeker talrijke Zeebrugse schepen komen verkopen.

De vastenperiode wordt dit jaar bijzonder vroeg ingezet, reeds op 12 februari. Voor verschillende schepen is dit reeds de eerstkomende reis. In die vastenperiode is het belangrijk dat er de maandag veel schepen zijn, vooral veel IJslanders. De handel kan dan zijn vis tijdig bewerken voor de eerste visdag van de week, de woensdag. De meeste leurders zijn de maandag ook nog op de markt aanwezig, waar er de dinsdag al verschillende vertrekken om tijdig hun klanten te bedienen op de woensdag. De vasten is gedaan in de week van 23 naar 28 maart.

De daaropvolgende week zijn er dus maar twee verkoopdagen, de dinsdag en de woensdag. Op maandag 30 maart, tweede Paasdag zal er immers geen verkoop ingericht worden. Veel schepen dus op dinsdag en woensdag. Ook op zaterdag voor Pasen kunnen wel enkele schepen verkopen, niet te veel natuurlijk. Met een zonnig Paasweek-end zou immers al veel volk kunnen komen afgezakt om wat vitamines op te doen na de winter-